

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	Trosolwg Arbedion: Adroddiad Cynnydd ar Wireddu Cynlluniau Arbedion
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Huw Wyn Jones, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog perthnasol:	Ffion Madog Evans, Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau
Dyddiad y cyfarfod:	20 Ionawr 2026

1. Penderfyniad a geisir

- 1.1 I dderbyn y wybodaeth yn yr adroddiad a nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2025/26 a blynyddoedd blaenorol.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad

- 2.1 Mae gwireddu'r cynlluniau unigol yn gyfrifoldeb aelodau perthnasol o'r Cabinet, sy'n herio perfformiad yr adrannau gan gynnwys cynnydd y cynlluniau arbedion. Cyfrifoldeb yr Aelod Cabinet dros Gyllid yw cadw trosolwg o'r darlun cyfan.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir / Cyflwyniad

- 3.1 Mae'r adroddiad yma'n rhoi trosolwg o sefyllfa arbedion y Cyngor ar gyfer 2025/26 a blynyddoedd blaenorol yn dilyn adolygiad o'r sefyllfa ar ddiwedd Tachwedd 2025.
- 3.2 Yn adroddiad Cyllideb 2025/26 i'r Cyngor Llawn ar 6 Mawrth 2025, adroddwyd fod arbedion gwerth £3.5 miliwn wedi eu proffilio ar gyfer cyllideb 2025/26. Cymeradwywyd gwerth £100k o arbedion gan y Cabinet ar 11 Chwefror 2025, tra fod £3.4 miliwn yn gynlluniau arbedion sydd wedi eu cymeradwyo mewn blynyddoedd blaenorol, ond yn berthnasol i 2025/26.

4. Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol sydd eisoes wedi adnabod arbedion effeithlonrwydd sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf er mwyn isafu toriadau mewn gwasanaeth i drigolion Gwynedd.

5. Cynlluniau Arbedion Adrannol Hanesyddol 2015/16 – 2025/26

- 5.1** Mae **Atodiad 1** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn eu targedau arbedion o **£34.4m** ar gyfer y cyfnod 2015/16 – 2025/26 yn seiliedig ar adolygiad Tachwedd 2025. **Gellir adrodd bod gwerth £33.8m, neu 98% o'r cynlluniau yma wedi eu gwireddu**, ond mae risg gwireddu rhai o'r cynlluniau arbedion yn parhau.
- 5.2** Mae tri cynllun gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, sydd â chyfanswm gwerth £398k ac un cynllun gwerth £20k gan yr Adran Economi a Chymuned yn wynebu risgiau i'w cyflawni. Gweler rhan 8 o'r adroddiad am fanylion pellach.
- 5.4** Mae pump cynllun sydd yn weddill gwerth £172k wedi llithro ond nid yw'r adrannau yn rhagweld problem eu gwireddu.

6. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2023/24 – 2025/26

- 6.1** Mae **Atodiad 2** yn crynhoi cyrhaeddiad pob adran yn erbyn y targed arbedion ar gyfer y cyfnod 2023/24 – 2025/26 **sydd yn gyfanswm o dros £15m**, yn seiliedig ar adolygiad Tachwedd 2025. **Gellir adrodd fod bron i £13m, neu 81% o'r cynlluniau yma eisoes wedi eu gwireddu, gyda £389k pellach, neu 3% ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol.**
- 6.2** Mae risgiau sylweddol i wireddu dau gynllun gwerth £71k yn y maes Cartrefi Pobl Hŷn ac Iechyd a Llesiant gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant ac mae'r adran yn edrych ar sut i'w gwireddu.
- 6.3** Ar hyn o bryd rhagwelir bod rhai risgiau gwireddu gwerth £2m o gynlluniau arbedion sydd yn cynnwys tri cynllun gan yr Adran Addysg (£66k), pump cynllun gan yr Adran Amgylchedd (£828k), pedwar gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant (£685k), dau gan yr Adran Prifffyrdd a Pheirianeg (£321k) ac un cynllun gan yr Adran Tai ac Eiddo (£95k).
- 6.4** Mae llithriad ar un cynllun gwerth £71k oedd wedi ei raglennu i'w wireddu yn 2023/24 a pheth oediad i wireddu cynlluniau gwerth £305k perthnasol i 2024/25, ond nid yw'r adrannau'n rhagweld problemau i'w gwireddu. Mae oediad ar dau gynllun perthnasol i 2025/26 gwerth £120k.
- 6.5** Mae un ar ddeg cynllun pellach gwerth cyfanswm o £389k ar drac i wireddu'n llawn ac yn amserol.

7. Cynlluniau Arbedion Adrannol 2026/27 ymlaen

- 7.1** Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig eisoes wedi ei gyflwyno i'r Cabinet ar 16 Medi 2025 sydd yn ystyried y bwlch cyllidol ar gyfer 2026/27 a'r bwriad o ran ymateb i'r sefyllfa ariannol sydd yn ein wynebu fel Cyngor er mwyn gosod cyllideb hafal yn 2026/27.
- 7.2** Yn dilyn cyhoeddiad y setliad ariannol drafft 24 Tachwedd 2025 ac yna'r cyhoeddiad pellach ar 9 Rhagfyr ar gytundeb y gyllideb rhwng Llywodraeth Cymru a Phlaid Cymru,

mae'r rhagolygon bellach yn llai argyfyngus na'r hyn oedd wedi ei ragweld yn wreiddiol. Er mai Gwynedd sydd yn y safle isaf o'r 22 o Gyngorau, mae'r cyhoeddiad bod llawr o 4.1% yn golygu nad oes angen brysio i weithredu arbedion ar gyfer 2026/27, ond bydd angen parhau i adnabod arbedion ar gyfer blynyddoedd dilynol sydd yn debygol o fod yn llawer fwy heriol. Bydd yr arbedion yn destun adroddiad buan.

- 7.3** Rhestrir arbedion presennol 2026/27 ymlaen fesul Adran, sydd werth £681k yn **Atodiad 3**, mae'n gynamserol i adrodd ar statws y cynlluniau yma ar hyn o bryd.

8. Adolygiad gwireddu arbedion

- 8.1** Bu i darged incwm cynllun Neuadd Dwyfor gan yr Adran Economi a Chymuned, gael ei leihau o £100k i £20k ar sail dros dro ar gyfer 2025/26 a 2026/27, er mwyn rhoi amser i adnabod cyfleon i weithredu. Bydd £80k y flwyddyn am gyfnod o ddwy flynedd yn cael ei bontio o Ddarpariaeth Arbedion y Cyngor.
- 8.2** Bu i gynllun arbedion perthnasol i 2025/26 yn y maes Cyswllt Cwsmer gan yr Adran Gwasanaethau Corfforaethol gael ei ddileu yn yr adolygiad diwethaf. Roedd gwerth yr arbediad hwnnw yn £25k.

9. Casgliad

- 9.1** Gellir adrodd bod cyfanswm o bron i £47 miliwn o arbedion wedi eu gwireddu ers 2015/16, sydd yn 93% o'r £50 miliwn gofynnol dros y cyfnod. Mae'n anorhod bod gwireddu'r arbedion wedi bod yn heriol ac rwyf yn ddiolchgar i'r holl adrannau a'r Aelodau Cabinet am sicrhau'r llwyddiant yma.
- 9.2** Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y cynlluniau arbedion ers Ebrill 2015 gyda 93% o'r holl gynlluniau wedi eu gwireddu.

Tabl 1: Crynodeb o statws yr holl gynlluniau arbedion ers Ebrill 2015

Statws yr Arbediad	Porth	£m	%
Wedi gwireddu	1	46.5	93
Ar drac i gyflawni'n llawn ac amserol	2	0.4	1
Llithriad/Oediad, ond yn symud yn ei flaen	3	0.6	1
Rhai risgiau i gyflawni - yn llithro neu methu	4	2.0	4
Risgiau sylweddol i gyflawni yn llawn neu yn rhannol	5	0.5	1
Cyfanswm arbedion		50.0	100

9.3 Felly, gofynnaf i'r Cabinet nodi'r cyrhaeddiad a amlinellir yn yr adroddiad yma tuag at wireddu'r cynlluniau arbedion.

10. Camau nesaf ac amserlen

10.1 Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet yn dilyn sefyllfa derfynol diwedd y flwyddyn ariannol 2025/26.

11. Sylwadau Swyddogion Statudol

11.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

11.2 Swyddog Monitro

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Atodiadau:

Atodiad 1 - Trosolwg cynlluniau arbedion hanesyddol 2015/16 - 2025/26 fesul adran

Atodiad 2 - Trosolwg cynlluniau arbedion 2023/24 - 2025/26 fesul adran

Atodiad 3 - Trosolwg cynlluniau arbedion 2026/27 ymlaen fesul adran